

ние приборов и их оптические схемы, последовательность выполнения работы, задания для самоконтроля, тестовые задания для входящего и итогового контроля знаний студентов, рекомендованная литература.

Ключевые слова: оптика, лабораторный практикум, дифракция света, тестовые задания, входящий контроль, итоговый контроль.

A. V. Tkachenko, L. O. Kulyk

Cherkassy Bohdan Khmelnytsky National University

DIDACTIC SOFTWARE CREATION ON OPTICS LABORATORY PRACTICE FOR UNIVERSITY STUDENTS

This article analyzes the problem of improving the didactic software for laboratory work for university students. One of

the possible ways of students' modern teaching and learning on speciality 6.040203 Physics in the preparation and laboratory work on optics performing is suggested in the article. A comprehensive methodological support for laboratory work in geometrical optics, wave optics and photometry is offered in the article. It contains the following content: work name; purpose of the work; equipment and tools; objectives: a) at home training, b) in the process of work performing; safety; theoretical information; detailed description of the devices and optical circuits; algorithm of work; question of self-control; tests for input and final control of knowledge; recommended literature.

Key words: optics, laboratory work, light diffraction, Fraunhofer's diffraction, tests, input and final control.

Отримано: 15.09.2014

УДК 371.314

I. O. Яблочнікова

*Вінницький фінансово-економічний університет,
e-mail: vvkfek@mail.ru*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ-ФІНАНСИСТІВ

Стаття присвячена висвітленню аспектів організації та реалізації діяльності у сфері вищої професійної освіти, зокрема у підготовці майбутніх магістрів з фінансів. Метою дослідження є оптимізація освітнього професійного середовища в Україні, що ґрунтується на науковому підході до тлумачення результативності й ефективності сукупності дій управлінців галузі освіти. Охарактеризовано перспективні напрями модернізації та концепцію розвитку освітньої галузі нашої держави взагалі та системи вищих навчальних закладів зокрема. Проаналізовано актуальні проблеми професійної підготовки у ВНЗ України, котрі пов'язані із впровадженням різного роду інновацій в освітній процес. Обґрунтовано важливість поміркованої корекції менеджменту освітніх процесів, а також окреслено шляхи модернізації вищої професійної освіти в галузі фінансів у світлі останніх новацій законодавства, що регламентує підготовку кадрів.

Ключові слова: вища професійна освіта, система освіти, освітнє професійне середовище, управління в освіті.

Постановка проблеми. Система вищої професійної освіти є невід'ємною частиною загальної сукупності соціально-економічних відносин у державі. Результат її функціонування визначає динаміку розвитку суспільства в цілому, у зв'язку із тим, що продукт цієї системи – фахівці з вищою освітою усіх галузей знань, стають повноцінними учасниками зазначених вище процесів, організуючи та реалізуючи їх на практиці.

Зокрема, від якості підготовки магістрів-фінансистів, які після закінчення навчання в університетах здійснюють практичну діяльність в банківській сфері, фінансово-кредитних установах, страхових компаніях, працюючи в органах податкової та митної служб, фінансових відділах та управліннях, інвестиційних компаніях тощо, залежить забезпечення усіх без винятку інституцій, як державних, так і приватних, одним із основних видів ресурсів – фінансовими ресурсами. Без них неможливо успішно реалізувати будь-які проекти (виробничі, економічні, соціальні, політичні, наукові, міжнародні й т. ін.).

Питанням організації професійної підготовки магістрів взагалі присвячено досить багато досліджень науковців-педагогів, як в Україні, так і за кордоном. Зокрема, в даному випадку потрібно назвати прізвища таких дослідників, як С. Армстронг, П. Атаманчук, В. Берека, Н. Бігем, С. Бурдіна, С. Вітвіцька, Г. Воронка, Р. Гейзерська, Б. Дональдсон, Ж. Керрол, Н. Нічкало, Г. Тарасенко, В. Третько, Р. Шаран, В. Шахов тощо.

Зазначені науковці розкрили у своїх публікаціях та дисертаційних дослідженнях низку аспектів, що стосуються професійної підготовки фахівців, як в гуманітарній, так і технічній та технологічній сферах діяльності. На жаль, поза їхньою увагою залишилися питання, щодо забезпечення професійного зростання економістів та фінансистів. В даній статті ми здійснимо спробу лише окреслити коло проблем, що стосуються підготовки магістрів-фінансистів.

Метою даної статті є авторське тлумачення низки організаційних аспектів професійної освіти в Україні, зокрема професійної підготовки магістрів-фінансистів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблеми дослідження. Системні дослідження наукової літератури, реалізовані нами у [1], свідчать про те, що проблемами фахової підготовки спеціалістів економічного профілю, в тому числі й фінансистів бакалаврів та магістрів, всій час опікувалось досить багато науковців-педагогів.

Так, дослідженню формування компетентності майбутніх економістів на засадах індивідуального підходу присвячено дослідження Л. Дибкової [2] та Р. Гейзерської [3]. Остання, зокрема, розглядає питання формування професійно значущих якостей майбутніх магістрів економічного профілю у процесі фахової підготовки.

Формуванню професійної компетенції студентів економічних спеціальностей присвячено праці І. Демури [4]. Також, питання підготовки майбутніх економістів за умов нових технологій навчання окреслено у роботі Ю. Деркач [5]. Однак, сутність та принципи підготовки саме фахівців фінансового профілю і нині залишаються не розкритими вітчизняними педагогами-дослідниками. Реально даної проблеми стосуються лише окремі публікації Г. Астапової та С. Пилецької, Д. Бабашева, О. Воронкової, А. Єпіфанова та інших. Крім того, наукові роботи зазначених авторів переважно спрямовані на розкриття проблем покращення фінансової освіти та перспективам її розвитку за умов євроінтеграції.

Питання підготовки фахівців з фінансів з урахуванням потреб ринку окреслено у дослідженні Г. Старостенко Р. Квасницької [6]. Застосування структурно-функціонального підходу до формування планів та програм ВНЗ для підготовки спеціалістів, як умови забезпечення конкурентоздатності національної системи освіти, висвітлює Л. Дмитриченко. Він зазначає, що спрогнозувати структуру попиту на висококваліфікованих працівників і розробити рекомендації щодо зміни навчальних програм дедалі стає досить складним завданням. Основні функції управління вищою освітою (як державною, так і приватною), виконуються не на належному рівні: існуюча структура спеціальностей не заповнює професійні ніші. Крім того, на його думку, необхідно оновлення структури й підвищення якості змісту навчальних програм з їх прив'язкою до пріоритетних напрямів розвитку вітчизняної економіки.

Одним з напрямів забезпечення високої якості підготовки фахівців в Університеті банківської справи Національного банку України, як зазначає І. Кравченко, було проведення експерименту, спрямованого на підготовку магістрів з урахуванням сучасних вимог та реальних потреб ринку праці. Серед основних завдань експерименту слід зазначити такі: посилення теоретичної та практичної підготовки студентів; створення можливостей для більш якісного оволодіння навичками виконання професійних функцій і

розширення переліку типових завдань шляхом збільшення терміну практичного навчання; активізація творчої ініціативи студентів через подальший розвиток і впровадження в навчальний процес сучасних інтерактивних методів організації навчання тощо [7].

На жаль, зазначені вище дослідники не приділили достатньої уваги організаційним аспектам професійної підготовки майбутніх магістрів-фінансистів, розробленню методологічних основ формування їх професійної компетенції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система вищої освіти України в останні двадцять років весь час модернізується, трансформується, змінює орієнтири, структуру, інституціональні засади, організаційні механізми, форми реалізації навчальних процесів, вимоги щодо підтвердження навчальними закладами їх статусу та права здійснювати освітню діяльність тощо. Фактично кожні п'ять-шість років керівництвом освітньої галузі та провідними педагогами-дослідниками оголошується нова концепція розвитку освітньої галузі держави взагалі та системи вищих навчальних закладів зокрема, до втілення в життя якої прикладаються досить вагомі зусилля, котрі мають бути підкріплені відповідними фінансовими інвестиціями.

Такий безперервний рух в межах освітнього простору, що супроводжується зміною напрямку його вектору, фактично, дезорієнтує окремі структурні елементи системи освіти (зокрема інституції). Крім того, зазначені нами вище обставини призводять до ситуації, коли частина освітян, враховуючи попередній досвід здійснення діяльності та розуміючи невідворотність змін освітньої політики у майбутньому, в якості власного кредо визначає політику очікування й формального прийняття певних правил гри, без реалізації реальних кроків у напрямку задекларованих «топ-менеджерами» освітньої галузі орієнтирів.

Ситуація ускладнюється тим, що в освіті фактично сформовано прошарок педагогів-дослідників і педагогів-організаторів (менеджерів освітньої сфери), які із задоволенням приймають участь у різного роду обговореннях концепцій, проектів законів, змін стосовно освітніх стандартів (освітньо-професійних програм і освітньо-кваліфікаційних характеристик), ліцензійних й акредитаційних вимог, структурних новацій тощо. При цьому, для зазначених осіб не є головним результативність здійснення сукупності дій у межах реалізації обговорюваних ними концепцій і новацій, а безпосередньо сам безперервний процес так званої модернізації освітньої галузі.

Зрозуміло, що пошук нових форм, методів, технологій педагогічної діяльності є вкрай необхідним процесом, котрий у певній мірі забезпечує керовану еволюцію закладів освіти та галузі в цілому. Однак, на нашу думку, не потрібно при цьому втрачати відчуття міри, а також пам'ятати про те, що в першу чергу має бути успішно виконана основна функція педагогічного процесу – передача накопичених людством знань, практичних умінь і навичок наступним поколінням. І від того, наскільки успішно ця основна функція реалізується на практиці, настільки й є ефективною сукупність дій освітян, стосовно модернізації галузі, управління нею, формування орієнтирів та впровадження так званих інновацій.

Освіта є лише складовою частиною суспільства, а освітні процеси нерозривно пов'язані з усією сукупністю соціально-економічних процесів в державі. Попит, як відомо, породжує пропозицію, а тому для задоволення запитів частини освітянського загалу, що весь час потребує «участі у грі» щодо новацій, педагогами-науковцями було сформовано цілий напрямок в педагогічній науці – інноваційний менеджмент. Сутність даного напрямку, в основному, зводиться до реалізації наступної закономірності: «Чим більше різного роду інновацій упроваджується в практику функціонування установ освіти, тим більш очікуваним є позитивний результат їх освітньої діяльності».

Такий підхід до управління освітніми процесами скоріш нагадує принцип полювання на горобців за допомогою важкої артилерії. Мовляв, якщо з гармати здійснити постріл у зграю горобців, то обов'язково в одного із них можна влучити. Не потрібно забувати й про те, що по-перше, кожен

такий «постріл» (впровадження чергової інновації в освітню практику) передбачає відповідне фінансування або з боку держави, або ж приватними інвесторами. Особливо це є відчутним в економічному сенсі, якщо відповідна інновація поширюється на систему освіти в цілому.

Однак, державний бюджет ніколи не буває безмежним і невичерпним, а навпаки майже завжди є обмеженим. Це досить добре відомо фінансистам. Приватні ж інвестори, перед тим, як фінансувати будь-яку програму досить ретельно оцінюють її кінцеву ефективність (так звану рентабельність сукупності дій або ж окупність інвестицій), а також ступінь ризику прояву негативних наслідків таких інвестицій. По-друге, вагомою складовою системи освіти є окремі індивідууми та їх групи, кожен з яких має власні інтереси, очікування та потреби, котрі інколи не тільки слабо корелюють із загальними інтересами суспільства, а й взагалі є фактично протилежними.

Зазначених вище учасників освітніх процесів досить мало цікавить за допомогою впровадження яких саме інновацій будуть задоволені їхні очікування стосовно набуття комплексу професійних теоретичних знань, практичних умінь та навичок, котрі в подальшому сприятимуть їхньому професійному зростанню та забезпечать відповідний статус у суспільстві, чи взагалі такі інновації не будуть впроваджуватись. В даному випадку їхні міркування є подібним до міркувань приватних інвесторів. Як правило, вони готові приймати участь у будь-якій «педагогічній грі», аби кінцевий результат педагогічного процесу був би відповідним їхнім очікуванням.

У філософській науці є розділ, що присвячений аспектам взаємодійності змісту і форми. Протягом усієї історії розвитку цієї науки окремі дослідники вибудовуючи власні теорії доводили верховенство однієї з двох цих фундаментальних категорій. Однак, кінець-кінцем науковці прийшли до висновку щодо їх обов'язкової взаємної відповідності й обумовленості. Складається враження, що в останній час і педагогі-дослідники, і освітяни-управлінці, особливо «топ-менеджери» від освіти, захопилися саме інноваціями форм і залишили поза увагою оптимізацію змісту освітньої діяльності. В даному випадку термін «оптимізація» нами вжито свідомо, замість термінів «модернізація» або ж «перебудова».

Зокрема оптимізація передбачає досягнення певного оптимального рівня результативної ознаки деякого процесу (найкращого відповідно до обраного однозначно сформульованого критерію та актуального на певному проміжку часу) внаслідок здійснення відповідного впливу на систему (в нашому випадку освітню систему), шляхом зміни чисельних значень сукупності визначальних параметрів і характеристик. Тобто, головними тут є позитивні зрушення стосовно результату реалізації процесів функціонування освітньої системи, а не сам «рух» за ради руху, інновації лише заради інновацій.

Крім того, оптимізація в освіті має передбачати ретельне встановлення основних факторів впливу на динаміку змін результату, а також принципів і реальних можливостей організації відповідного прогнозованого впливу на нього. Формалізація взаємного зв'язку результату і факторів, що його обумовлюють, дозволяє сформувати так звану цільову функцію, котра достатньо детерміновано визначає весь хід процесу керованих змін в освіті.

Оптимізація в якості обов'язкової умови успішної реалізації так званої цільової функції системи визначає адекватне формулювання умов і врахування реально існуючих обмежень процесу запланованих результативних змін. Так, однією з важливих й визначальних умов здійснення позитивних зрушень в освітній сфері є необхідне фінансування низки програм, котрі на думку освітян можуть забезпечити відповідний розвиток освітньої галузі. Можна досить багато говорити про модернізацію й впровадження інновацій, однак якщо зазначені теоретичні новації не є обґрунтованими економічно і не підкріплені фінансовими ресурсами, успіху очікувати не слід. Це також досить добре відомо фінансистам.

Також, якщо вища освіта в державі отримує від системи загальноосвітніх і середніх професійних закладів «некондицію» (абітурієнтів, знання яких не дозволяють без додаткового їх доведення до певного рівня забезпечити кінцевий якісний результат, а саме – випускників, що мають високий

рівень фахових знань та професійних практичних умінь і навичок), то виникає додаткова умова успішного функціонування вишів, котра передбачає відповідне відволікання уваги викладачів від виконання їх безпосередніх функцій в межах програми професійної підготовки майбутніх фахівців у відповідній галузі знань. Або ж потрібно фінансувати проведення додаткових занять, розширюючи штат викладачів, що в умовах економічної кризи є досить проблематичним.

Витрачаючи час та інші ресурси, в тому числі й фінансові, на таку «доводку до кондиції» базових знань переважної більшості студентів, особливо першого та другого курсів, викладачі вишів приділяють менше уваги організації навчального процесу з професійних дисциплін, практичній підготовці, а в наслідок цього фактично втрачається загальна якість. Компенсувати зазначені втрати неможливо лише введенням низки інновацій чи за рахунок реалізації певних організаційних та інституційних змін. Корекції потребує саме зміст усіх стадій освітнього процесу, який є неперервним, у зв'язку із тим, що людина навчається протягом усього її життя, принаймні в межах продуктивної його частини.

Таким чином, проблеми, що існують у вищій професійній освіті, потрібно вирішувати не за рахунок модернізації форм, а шляхом оптимізації змісту усіх без виключення навчальних процесів на всіх рівнях освітньої ієрархії в державі, а також забезпечуючи відповідні умови їх реалізації, в першу чергу економічні.

Підготовка магістрів-фінансистів взагалі потребує особливої уваги. Фінансова система держави не пробачає помилок окремих фахівців, а їх певні непрофесійні рішення досить часто негативно відбиваються на рівні життя населення усієї країни. Від якості професійної підготовки лікаря залежить, буде жити конкретна людина чи ні, а від того, якими знаннями та практичними навичками володіє той чи інший фінансист, подекуди залежить, як саме будуть жити протягом досить довгого періоду часу сотні і тисячі громадян України.

Визначати й формулювати вимоги стосовно підготовки магістрів-фінансистів мають не менеджери освітньої сфери, керуючись власним розумінням поточної ситуації та бажанням впроваджувати будь-які інновації, а представники «ключових гравців» фінансового ринку, фінансово-кредитних установ, виробничих і комерційних підприємств, установ та інвестиційних фондів тощо. Саме вони, як ніхто інший, відчувають на власному досвіді «провали» у освітньо-професійних програмах та вади фахової підготовки випускників вишів. І саме вони згодом прикладають зусиль для ліквідації прогалин у системі знань фінансистів, інвестуючи в ці процеси власні кошти.

Тут має спрацювати проста схема розуміння ситуації замовником освітніх послуг і його вимоги до сукупності знань, умінь та навичок випускників – освітньо-професійна програма підготовки магістрів-фінансистів та ефективна організація навчального процесу у спеціалізованому виші.

Висновки. Освітням є сенс зрозуміти просту істину – час функціонування адміністративно-командної системи, в тому числі й в освіті, минув. Готувати фахівців відповідно до плану, що не корелює з потребами та запитамі ринку праці і системи соціально-економічних відносин, є марнотратством часу та фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Теоретико-методологічні засади модернізації змісту гуманітарної освіти у вищій школі України : монографія / [К.С. Балабанова, Н.М. Дем'яненко, Н.О. Дівінська та ін.] ; за заг. ред. Г.В. Онкович. – К. : Педагогічна думка, 2013. – С. 22-41.
2. Дибкова Л.М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Дибкова Людмила Миколаївна. – К., 2006. – 227 с.
3. Гейзерська Р.А. Формування професійно-значущих якостей майбутніх магістрів економічного профілю у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Гейзерська Раїса Анатоліївна. – Донецьк, 2008. – 254 с.

4. Демура І.В. Формування професійної компетентності студентів економічних спеціальностей у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / І.В. Демура. – К., 2010. – 20 с.
5. Деркач Ю.В. Підготовка майбутніх економістів за умов нових технологій навчання / Ю.В. Деркач // Наук.-метод. зб. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2010. – Вип. 61. – С. 87-91.
6. Старостенко Г.Г. Питання підготовки фахівців з фінансів за сучасних потреб ринку / Г.Г. Старостенко, Р.С. Квасницька // Бюджетно-податкові чинники активізації розвитку фінансових ринків та фінансового посередництва : матеріали науково-практичної конференції. – Ірпінь : НУ ДПС України, 2008. – С. 586-589.
7. Кравченко І.С. Експеримент у підготовці магістрів фінансово-кредитного профілю / І.С. Кравченко // Фінансова освіта: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку [Текст] : збірник матеріалів Міжнародної навчально-методичної конференції (м. Севастополь, 29-30 квітня 2010 р.) / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – С.150-153.

И. О. Яблочникова

Винницький фінансово-економічний університет

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ МАГИСТРОВ-ФИНАНСИСТОВ

Статья посвящена аспектам организации и реализации деятельности в сфере высшего профессионального образования, в частности в подготовке будущих магистров-финансистов. Цель исследования – оптимизация профессиональной среды в Украине, основанная на научном подходе к трактовке результативности и эффективности совокупности действий управленцев в сфере образования. Охарактеризовано перспективные направления и концепцию развития образовательной сферы нашего государства в целом и системы высших учебных заведений в частности. Проанализировано актуальные проблемы профессиональной подготовки в вузах Украины, которые связаны с внедрением различного рода инноваций в образовательный процесс. Обосновано важность глубоко обдуманного корректирования менеджмента образовательных процессов. Намечены пути модернизации высшего профессионального образования в области финансов в русле последних новаций законодательства, регламентирующего подготовку кадров.

Ключевые слова: высшее профессиональное образование, система образования, образовательная профессиональная среда, управление в сфере образования.

I. O. Yablochnikova

Vinnitsa Financial University of Economics

ORGANIZATIONAL ASPECTS OF TRAINING MASTER-FINANCIERS

Article is devoted to aspects of the organization and realization of activity in sphere of the supreme vocational training, in particular in preparation of the future masters-financiers. The purpose of research – optimization of the professional environment in Ukraine, based on the scientific approach to understanding of a result and efficiency of actions of managers in sphere of education. Besides it is characterized perspective directions and the concept of development of educational sphere of our state as a whole and systems of universities in particular. By us it is analysed actual problems of vocational training at universities of Ukraine which are connected to introduction of a various sort of innovations in educational process. Also it is proved importance of the weighed correcting of management by educational processes. Ways of modernization of the supreme vocational training are planned in the field of the finance, according to last innovations of the legislation regulating a professional training.

Key words: higher professional education, system of education, educational professional environment, management, is in education.

Отримано: 25.09.2014